

RESHAPING CITIZENS'
DELIBERATION FOR THE
EUROPEAN GREEN DEAL

Краток преглед на дискусијата во Делфи групата за аерозагадување и здравствени ефекти

клучни наоди за четврта сесија на Климатско собрание

Проф. д-р Гордана Ристовска

Институт за јавно здравје на Република Северна Македонија

Овој проект е финансиски поддржан од Европската Унија преку програмата за истражување и иновации Horizon 2020 согласно договор за грант Бр 1010371.

Вовед

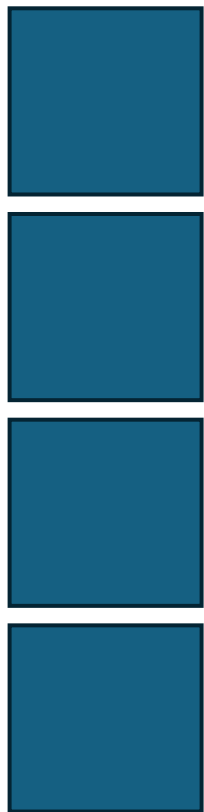
- Подржан од ЕУ проект REAL DEAL
- Цел: да се идентификуваат области од посебен интерес во однос на задувањето на воздухот и да се пренесат на Климатското Собрание
- Делфи групата се одржа на 7.02. 2024
- 13 експерти од различни области: климатски промени, производство и потрошувачка на енергија, загадување на воздухот, јавно здравје и политики за намалување на загадувањето.
- Резиме на делфи методот е достапен.

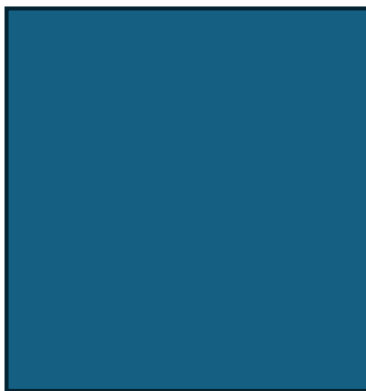
Овој проект е финансиски поддржан од Европската Унија преку програмата за истражување и иновации Horizon 2020 согласно договор за грант Бр 1010371.

Делфи метод

Дискусија во групи

Пленарна сесија

Ревизија на прашалникот

Дискусија во групи

Пленарна сесија

Овој проект е финансиски поддржан од Европската Унија преку програмата за истражување и иновации Horizon 2020 согласно договор за грант Бр 1010371.

Загадувачка супстанца	Здравствени ефекти
Суспендирани честички (PM10 и PM 2,5)	<ul style="list-style-type: none"> - респираторни заболувања кај деца и врасни, артериосклероза, влошување на кардиоваскуларни и белодробни заболувања, срцеви удари и аритмија - канцерогено -Предвремена смрт
Озон (O ₃)	<ul style="list-style-type: none"> -намалување на белодробната функција, влошување на астма и ХОББ - предвремена смрт.
Азот диоксид (NO ₂)	-зголемен морталитет од кардиоваскуларни и респираторни болести.
Сулфур диоксид (SO ₂)	<ul style="list-style-type: none"> -влошува состојбата со астма -намалува белодробната функција,воспаление на респираторниот тракт -главоболки, вознемиреност.
Јаглерод моноксид (CO)	<ul style="list-style-type: none"> -срцеви болести и оштетувања на ЦНС, главоболки и замор - ненадејна смрт
Олово (Pb)	<ul style="list-style-type: none"> -влијание особено врз ЦНС и КВС -негативни когнитивни ефекти кај децата -зголемен крвен притисок кај возрасните.
Арсен, Кадмиум, Никел, Бензен, полициклични ароматични јаглеводороди	Канцерогено дејство

Пирамида на здравствени ефекти на аерозагадувањето

Овој проект е финансиски поддржан од Европската Унија преку програмата за истражување и иновации Horizon 2020 согласно договор за грант Бр 1010371.

Извор: Адаптирано од Samet & Krewski (2007). Health Risk Assessment of Air Pollution – General Principles. WHO, 2016

Прашања

- Колку изнесува предвремената смртност во Македонија поврзана со загадувањето на воздухот
- Колку може да се намали предвремената смртност со редукција на загадувањето на воздухот, пред се на ПМ2.5?
- До кој година во иднина може да се постигнат овие цели, се разбира ако се превземат мерки за намалување на аерозагадувањето.

Овој проект е финансиски поддржан од Европската Унија преку програмата за истражување и иновации Horizon 2020 согласно договор за грант Бр 1010371.

Одговори

Сегашна состојба: 32 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ просечна годишна концентрација на ПМ2.5

- 3890 животи се губат или 18% од вкупната смртност
- 18% од морталитетот поврзан со загадувањето на воздухот

ЕУ гранична вредност:
20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ просечна годишна концентрација

- 5-10% од вкупната смртност
- Кога? За 5-12 години

Овој проект е финансиски поддржан од Европската Унија преку програмата за истражување и иновации Horizon 2020 согласно договор за грант Бр 1010371.

Одговори

СЗО препорачува
5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ просечна
годишна
концентрација

- 1-3% од вкупната смртност
- Кога? За 15-25 години

Дали ова ниво
можеме да го
постигнеме?

Овој проект е финансиски поддржан од Европската Унија преку програмата за истражување и иновации Horizon 2020 согласно договор за грант Бр 1010371.

Прашање и одговор

- Дали треба здравствените трошоци за прегледи, дијагноза, лекување на болестите поврзани со загадувањето на воздухот да се пресметуваат и јавно објавуваат?
- Сите учесници се согласија треба да се пресметуваат и јавно објавуваат, на скала од 1-10 тие се изјаснија со 10

Мерки за намалување на загадување на воздухот

- Дали планот за развој на јавен транспорт во Скопје (rapid-bus system) ќе го направи јавниот транспорт атрактивен и ќе го подобри квалитетот на воздухот?
- Сите учесници се согласија дека ќе го подобри квалитетот на воздухот, на скала од 1-10 тие се изјаснија за 7,3

Овој проект е финансиски поддржан од Европската Унија преку програмата за истражување и иновации Horizon 2020 согласно договор за грант Бр 1010371.

Мерки за намалување на загадување на воздухот

- Колкав процент од буџетот на град Скопје треба да се намени и потроши за спречување и намалување на загадувањето на воздухот во градот?
- Најмалку 50% за мерките за намалување на загадувањето на воздухот
- Овие мерки треба да бидат застапени во сите политики

Овој проект е финансиски поддржан од Европската Унија преку програмата за истражување и иновации Horizon 2020 согласно договор за грант Бр 1010371.

ДИСКУСИЈА

Овој проект е финансиски поддржан од Европската Унија преку програмата за истражување и иновации Horizon 2020 согласно договор за грант Бр 1010371.